

SATVERSMES TIESAS ZAĻĀ POLITIKA

Pašreizējās paaudzes un nākamo paaudžu iespējas dzīvot labvēlīgā vidē ir atkarīgas no ikviena gatavības piedalīties ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanā. Pozitīvu rīcību kaitējuma preventīvai novēršanai iespējams un nepieciešams īstenot gan individuālā, gan arī institucionālā līmenī.

Kas ir ilgtspējīga attīstība?

Ilgspējība ir viens no konstitucionālajiem principiem, kas vērsti uz Latvijas Republikas Satversmē (turpmāk – Satversme) ietverto mērķu un vērtību aizsardzību.

Satversmes 115. pants nosaka valsts pienākumu un apliecina valsts apņemšanos aizsargāt ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, sniedzot ziņas par vides stāvokli un rūpējoties par tās saglabāšanu un uzlabošanu. Tiesības dzīvot labvēlīgā vidē aizsargā personas iespējas dzīvot tādā vidē, kurā tā var īstenot savas tiesības pilnībā un atbilstoši cilvēka cieņai. Savukārt Satversmes ievada piektās rindkopas trešais teikums noteic, ka ikviens rūpējas par vidi un dabu. Proti, indivīds ir saistīts ar sabiedrību, un līdz ar to tam ir arī pienākumi pret sabiedrību. Tas ne tikai nozīmē atturēšanos no tādām darbībām, kas varētu kaitēt apkārtējai videi, bet arī pieprasa kaitējuma novēršanai nepieciešamo pozitīvo rīcību. Saskaņā ar piesardzības principu vides aizsardzība neaprobežojas tikai ar aizsardzību pret jau draudošām briesmām un jau radušos seku likvidēšanu, bet ietver arī samērīgus un efektīvus pasākumus, kas veicami, lai laikus novērstu potenciālā kaitējuma rašanos vai vismaz samazinātu tā ietekmi.

Mūsu resursi ir ierobežoti, un, tikai apzinīgi rīkojoties ar tiem tagad, mēs varam nodrošināt šo resursu pieejamību arī nākamajām paaudzēm. Ilgtspējīga attīstība ir sabiedrības labklājības, vides un ekonomikas integrēta un līdzsvarota attīstība, kas apmierina iedzīvotāju pašreizējās sociālās un ekonomiskās vajadzības un nodrošina vides aizsardzības prasību ievērošanu, neapdraudot nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanas iespējas.

Kāpēc Satversmes tiesai ir svarīgi būt ilgtspējīgai?

Satversmes tiesa jau šobrīd savā darbībā ievēro ārējos normatīvos aktus, kuros ietvertas prasības attiecībā uz vides aizsardzību un dabas resursu ilgtspējīgu izmantošanu. Piemēram, publiskajiem iepirkumiem tiek piemēroti Publisko iepirkumu likumā un Ministru kabineta 2017. gada 20. jūnija noteikumu Nr. 353 „Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība” noteiktie principi un prasības.

Taču, lai nodrošinātu vides ilgtspējību, ir svarīgi veikt arī citus pasākumus, kas tieši neizriet no ārējiem normatīvajiem aktiem, jo gan individuālā, gan institucionālā līmenī nozīmīga ir ikviena līdzdalība un pozitīva rīcība vides kaitējumu preventīvā novēršanā. Institucionālajā līmenī tas nozīmē, ka tiek apzināti galvenie vides ilgtspējības nodrošināšanai nepieciešamās rīcības virzieni un veikti konkrēti pasākumi šā mērķa sasniegšanai. Tomēr liela daļa no šiem pasākumiem ir veicami tieši individuālajā līmenī, jo tie saistīti ar personas pastāvīgi atkārtotām ikdienas darbībām, kuru ietekmi uz vidi līdzsvarot vai novērst institucionālajā līmenī būtu ļoti sarežģīti vai pat neiespējami. Pat šķietami niecīgas ikdienišķas darbības, piemēram, iepakojuma iemešana pareizajā konteinerā vai drukājamā dokumenta fonta samazināšana par vienu izmēru, ja tās tiek veiktas konsekventi, ilgtermiņā palīdz saudzēt vidi, neradot nesamērīgu apgrūtinājumu ikdienā.

Satversmes tiesas ilgtspējīgas rīcības virzieni

Zaļā politika ir veidota, apzinoties ilgtspējības nozīmi. Tās mērķis ir iezīmēt Satversmes tiesas galvenos vides ilgtspējības nodrošināšanai nepieciešamās rīcības virzienus un definēt minimālās šā mērķa sasniegšanas labad veicamās darbības. Satversmes tiesa ar savu zaļo politiku apņemas samazināt radīto atkritumu, tostarp drukātā papīra, daudzumu, bet radītos atkritumus, cik vien tas iespējams, pārstrādāt, taupīt resursus, kā arī veicināt citādu videi draudzīgu individuālo rīcību.

Ikviens Satversmes tiesas darbinieks ir aicināts izvērtēt savus līdzšinējos paradumus no ilgtspējīgas attīstības viedokļa un, ja vien tas iespējams atbilstoši individuālajai situācijai, rīkoties tā, lai negatīvā ietekme uz vidi būtu pēc iespējas mazāka.

Ilgtpējīgās rīcības

Darbība
Izdrukas un datordarbi*
<ul style="list-style-type: none">
• Darbu ar dokumentiem veic galvenokārt elektroniski, kad vien tas iespējams.
• Rūpīgi apsver katra dokumenta izdrukas nepieciešamību.
• Dokumentiem, kurus nepieciešams izdrukāt, pēc iespējas izvēlas rakstzīmju izmēru „11” vai „12”; „1” līdz „1,3” izmēra atstarpes starp rindiņām un samazinātas atstarpes no lapu malām.
• Printeru iestatījumos nosaka automātisku abpusējo druku. Ja tas nav iespējams, dokumentus abpusēji drukā manuāli.
• Pirms tiesas reprezentācijas, izglītojošo un cita veida materiālu izdrukāšanas izvērtē tās praktisko nepieciešamību un izdruku daudzumu.
<i>* Šī nodaļa nav piemērojama tiesas procesuālo dokumentu gala redakcijām, kā arī citos gadījumos, kad tas neatbilstu dokumenta izmantošanas mērķim.</i>
Pārvietošanās
<ul style="list-style-type: none">
• Aicina izvēlēties ilgtspējīgas pārvietošanās iespējas ceļā uz darbu un no darba.
• Darbavietā nodrošina velosipēda pumpja pieejamību, kā arī nepieciešamības gadījumā sniedz citādu palīdzību velosipēda apkopē.
• Gadījumos, kad tas iespējams atbilstoši tiesas darba nepārtrauktības nodrošināšanas pienākumam, atbalsta fleksiblo darbu, pēc iespējas ļaujot darbiniekiem, kuri pārvietojas ar automašīnu, doties uz darbu nevis sastrēgumstundās, bet citā laikā.
Pārtikas aprīte
<ul style="list-style-type: none">
• Rūpējas par to, lai pasākumos, cik vien tas iespējams, netiktu izmantoti vienreizlietojamie trauki un galda piederumi. Nepieciešamības gadījumā izvēlas bioloģiski noārdāmos traukus.
• Ja tas iespējams atbilstoši pasākuma etiķetes noteikumiem un epidemioloģiskās drošības apsvērumiem pēc iespējas nodrošina to, ka attiecīgajās telpās nepieciešamais dzeramais ūdens ir iepildīts karafēs vai vairākkārt lietojamās pudelēs

<ul style="list-style-type: none"> • Organizējot pasākumus, izvērtē nepieciešamo ēdienu veidu un daudzumu, lai nodrošinātu to, ka produkti nepaliek pāri un nerodas pārmērīgi daudz pārtikas atkritumu.
<ul style="list-style-type: none"> • Organizējot pasākumus, pēc iespējas rūpējas par to, lai izraudzītā ēdienkarte ietvertu bioloģiskās lauksaimniecības produktus un sezonālus vietējās izcelsmes produktus.
<ul style="list-style-type: none"> • Rūpējas par to, lai pasākumu ēdienkartēs pēc iespējas tiktu iekļauti arī augu izcelsmes produkti.
Darba vide
<ul style="list-style-type: none"> • Tiesas gaitenēs un kāpņu telpās izvietoj uz kustību reaģējošus gaismas ķermeņus.
<ul style="list-style-type: none"> • Veicot novecojušo gaismas ķermeņu nomaiņu, kur vien tas iespējams, ierīko apgaismojumu ar regulējamu gaismas intensitāti.
<ul style="list-style-type: none"> • Pēc iespējas izvēlas portatīvās darbstacijas, nevis stacionāros datorus.
<ul style="list-style-type: none"> • Pirms jaunu kasetņu iegādes atkārtoti uzpilda jau esošās, ciktāl tas ir saderīgi ar printeru ilgtspējību.
<ul style="list-style-type: none"> • Iepērk LED spuldzes.
<ul style="list-style-type: none"> • Izvērtē apgaismojuma un gaisa kondicioniera ieslēgšanas nepieciešamību.
<ul style="list-style-type: none"> • Darba dienas beigās pārlicinās, ka tās elektroierīces, kuras vairs nav nepieciešamas, ir izslēgtas.
<ul style="list-style-type: none"> • Darba nedēļas beigās vai pirms attālinātā darba perioda uzsākšanas darba kabineta radiatora termostatu noregulē uz atzīmi "1", ja attiecīgajā kabinetā attiecīgajā laikā neviens nestrādās.
<ul style="list-style-type: none"> • Izmanto trauku mazgājamo mašīnu, tādējādi taupot resursus. Trauku mazgājamai mašīnai nodrošina videi draudzīgas kapsulas.
Reprezentācijas materiāli
<ul style="list-style-type: none"> • Tiesas suvenīru iegādē un reprezentācijas materiālu izstrādē citstarp ņem vērā ilgtspējības un lietderības principus.
<ul style="list-style-type: none"> • Organizējot pasākumus, rūpējas par to, lai vārda kartes, norādes, logolentes un citi materiāli būtu izmantojami atkārtoti vai būtu izgatavoti no videi draudzīgiem materiāliem.
<ul style="list-style-type: none"> • Iegādājoties reprezentācijas materiālus, izvērtē nepieciešamo daudzumu.
Preču iegāde
<ul style="list-style-type: none"> • Ministru kabineta 2017. gada 20. jūnija noteikumi „Prasības zaļajam publiskajam iepirkumam un to piemērošanas kārtība” tiek ņemti vērā arī citu preču iegādē Publisko iepirkumu likumā noteiktajā kārtībā vai ārpus tās, ciktāl tas iespējams, ievērojot normatīvo tiesību aktu prasības un samērīguma principu.
<ul style="list-style-type: none"> • Lūdzot iegādāties vai nodrošināt kādu preci un pirms preces iegādes izvērtē, vai attiecīgā prece tiešām ir nepieciešama, cik lielā daudzumā un vai nav iespējams rast alternatīvas tās iegādei.
<ul style="list-style-type: none"> • Izvēloties preces, to piegādātājus un pakalpojumus, pēc iespējas un atbilstoši katras preces individuālajām īpašībām un to nepieciešamībai ņem vērā: <ul style="list-style-type: none"> • ekomarķējumu; • energoefektivitāti; • preces iepakojuma apjomu un materiālu; • preces izejmateriālu ietekmi uz vidi (piemēram, iepērkot pārstrādāta nebalināta papīra dvieļus);

<ul style="list-style-type: none"> • preces lietošanas ietekmi uz vidi (piemēram, iegādājoties videi draudzīgus tīrīšanas līdzekļus un piederumus); • preces nākotni – otrreizējo pārstrādi vai jaunu pielietojumu; • preces izcelsmes vietu, tam aptverot preces transportēšanas attālumu un izcelsmes vietas ietekmi uz preces ražošanas efektivitāti; <p>to, vai piegādātāji rūpējas par vidi.</p>
Atkritumu pārvalde
<ul style="list-style-type: none"> • Līdzdarbojas centienos pēc iespējas būtiskāk samazināt kopējo atkritumu daudzumu.
Izvairīšanās no atkritumu radīšanas
<ul style="list-style-type: none"> • Dod priekšroku tādu produktu, tostarp cienastu, dāvanu un līdzņemamā ēdiena, iegādei, kuri ietverti pēc iespējas mazāka apjoma vai pēc iespējas vieglāk pārstrādājama materiāla iepakojumā. • Rūpējas, lai tādas biroja iekārtas un kancelejas preces, kas vēl ir derīgas, bet vairs netiek lietotas, būtu pieejamas lietošanai citiem darbiniekiem.
Atkritumu šķirošana
<ul style="list-style-type: none"> • Darbavietā atkritumi tiek rūpīgi šķiroti citstarp šādos konteineros: <ul style="list-style-type: none"> ○ plastmasa, papīrs, metāls; ○ stikls.   • Tiesas dokumenti tiek šķiroti atsevišķi.
<ul style="list-style-type: none"> • Atkritumu šķirošanas konteinerus novieto darbiniekiem ērti pieejamās vietās un to skaitu un izvešanas regularitāti pielāgo nepieciešamībai. Informē par to, kurā vietā un kāda veida atkritumu šķirošanas konteineri ir atrodami.
<ul style="list-style-type: none"> • Uz konteineriem vai pie tiem pēc iespējas uzskatāmā veidā izvieto informāciju par to, kādi atkritumi attiecīgajā konteinerā ir izmetami un ko tajā nedrīkst mest.
<ul style="list-style-type: none"> • Ievēro atkritumu šķirošanas principus un individuālajās miskastēs un sadzīves atkritumu konteineros izmet vienīgi tos atkritumus, kuri nav šķirojami attiecīgajos konteineros.
<ul style="list-style-type: none"> • Ja tas nepieciešams atbilstoši saražoto atkritumu daudzumam, tiek nodrošināta arī bioloģisko atkritumu šķirošanas iespēja. Šādā gadījumā virtuvē novieto bioloģisko atkritumu konteineru. Tajā iemestos atkritumus uzkopšanas personāls darba dienas beigās aiznes uz tiesas pagalmā esošo bioloģisko atkritumu konteineru, kurā tiek utilizēti arī bioloģiski noārdāmie dārza atkritumi.
<ul style="list-style-type: none"> • Individuālās miskastes atkritumi tiek savākti regulāri, bet miskastes maiss tiek mainīts tikai tad, ja uzkopšanas personāls konstatē vai darbinieks norāda uz šādu nepieciešamību.
<ul style="list-style-type: none"> • Gādā par izlietotās elektrotehnikas, bateriju un spuldžu savākšanu un nodošanu atbilstošai pārstrādei.
Izvērtējums
<ul style="list-style-type: none"> • Ik pēc sešiem mēnešiem, rīkojot darbinieku aptauju par zaļās politikas īstenošanu, tiek veikts šajā dokumentā ietvertu nostādņu izvērtējums un analizēti nepieciešamie uzlabojumi.

Pielikums Nr. 1. Informatīvs materiāls par ekomarkējumiem

	<p>Eiropas Savienības ekomarkējums. Aptver citstarp tīrīšanas līdzekļus, higiēnas produktus, papīra izstrādājumus, mēbeles, elektropreces. https://ec.europa.eu/environment/ecolabel/</p>
	<p>Mežu pārvaldības padomes (<i>Forest Stewardship Council</i>) ekomarkējums. Aptver koksni un tās izstrādājumus, tostarp papīru, kartonu, mēbeles. Apliecina, ka koksnes izejvielas iegūtas atbildīgi pārvaldītos mežos. https://ic.fsc.org/en</p>
	<p>Starptautiskās Mežu sertifikācijas sistēmu novērtēšanas programmas (<i>Programme for the Endorsement of Forest Certification Schemes</i>) ekomarkējums. Apliecina, ka koksnes izejvielas iegūtas mežos, kuru apsaimniekošanā ievēro ilgtspējīgas attīstības principus. http://www.pefc.lv/</p>
	<p>Vācijas Federālās Vides, dabas aizsardzības un kodoldrošības ministrijas ekomarkējums. Aptver citstarp papīru, tīrīšanas līdzekļus, iepakojumus, mēbeles, elektroierīces. Apliecina, ka tiek ņemta vērā produkta ietekme visā tā dzīves ciklā. https://blauer-engel.de</p>
	<p>TCO (Zviedrijas profesionālo darbinieku konfederācija) ekomarkējums. Piešķirams mobilajiem telefoniem, biroja mēbelēm un biroja tehnikai. Tas norāda uz, piem., IT iekārtu ilgmūžību un otreizējai pārstrādei draudzīgu dizainu. http://tcodevelopment.com</p>
	<p>ECOCERT grupas ekomarkējums. Aptver mazgāšanas un tīrīšanas līdzekļus. Tā mērķis ir veicināt rīcību, kas apliecina cieņu pret vidi un to, ka pieejamie enerģijas un dabas resursi (ūdens, gaiss, augsnes auglība) tiek pārvaldīti videi draudzīgā veidā. http://www.ecocert.com</p>
	<p>Ziemeļvalstu Ministru padomes ekomarkējums <i>Nordic Swan Ecolabel</i>. Aptver citstarp tīrīšanas līdzekļus, biroja papīru, kancelejas preces. Apliecina, ka produkta izstrādē tiek ņemta vērā tā ietekme visā tā dzīves ciklā. http://nordic-ecolabel.org</p>
	<p><i>Rainforest Alliance</i> ekomarkējums. Aptver citstarp kafiju un tēju. Apliecina, ka produkti audzēti videi un cilvēkam draudzīgā lauksaimniecībā. https://utz.org/</p>
	<p><i>Fairtrade International</i> ekomarkējums. Aptver citstarp kafiju, tēju, cukuru. Vērā tiek ņemti sociālie un vides kritēriji, piem., atbildīga attieksme pret ūdeni un atkritumiem. https://www.fairtrade.net/</p>
	<p>Eiropas Savienības marķējums. Attiecas uz bioloģiskajiem produktiem. Apliecina, ka produkti ražoti dabiskā un ilgtspējīgā veidā. https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/farming/organic-farming_en</p>
	<p>Eiropas Savienības energoefektivitātes marķējums. https://www.label2020.lv/</p>

ESI ATBILDĪGS UN ŠĶIRO ATKRITUMUS PAREIZI!

- Stikla pudeles →
- Stikla burkas →

**PIRMS IZMET –
VIEGLI IZSKALO
AR ŪDENI!**

- Dzērienu kartona
iepakojumu →
- Plastmasas pudeles
un kārbas →
- Maisiņi, plēves
u.c. plastmasas
iepakojumi →
- Skārdenes, metāla
kārbas un vāciņus →
- Papīra un kartona
iepakojumu →
- Papīri →

**Iepakojumam jābūt sausam,
tīram, bez ēdienu atliekām.
Nemest putuplastu.
PIRMS IZMET –
SAPLACINI!**

- Virtuves pārtikas →
atkritumi
- Ēdienu atliekas →
- Termiski
apstrādāti gaļas,
zivju produkti →
- Dārza atkritumi →

**TIKAI BIO,
bez iepakojuma, nemest
sadzīves atkritumus,
šķidrumus un termiski
neapstrādātus gaļas un
zivju produktus!**

Lūgums, nemest šķīrotos atkritumus melnos, aizsietos maisos, jo tie tiek klasificēti kā sadzīves atkritumi un netiek šķīroti!

Šķīrotu atkritumu konteineros nedrīkst izmest dažādus sadzīves izstrādājumus, sadzīves atkritumus!